

Täysistunto

Maanantai 10.12.2018 klo 14.01—20.08

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pelastuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pelastuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi annetun hallituksen esityksen (HE 18/2018 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 18/2018 vp

Hallituksen esitys HE 138/2018 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 19/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 19/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

19.41 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Korostettakoon heti alkuun, että tässä on kyseessä valiokunnan yksimielinen mietintö.

Hallituksen alkuperäisen esityksen tavoitteena on ollut tehdä maakuntien perustamista, maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenjärjestämistä koskevasta lainsäädännöstä johtuvat muutokset pelastuslakiin ja eräisiin muihin lakeihin. Eduskunnalle on 20. päivä syyskuuta kuluva vuotta annettu täydentävä hallituksen esitys, jossa mainitut maakuntauudistukseen liittyvät muutosehdotukset ehdotetaan poistettavaksi.

Valiokunta toteaa, että vuonna 2011 voimaan tullutta pelastuslakia on kohtalaisen pienen ajan sisällä muutettu useisiin erillisiin hallituksen esityksiin perustuvalla lainsäädännöllä. Lisäksi pelastustoimen järjestelmä muuttuu tämän maakuntauudistuksen yhteydessä. Valiokunta pitää näistä syistä tarpeellisena, että pelastuslain toimivuutta arvioidaan myös kokonaisuutena. Vuonna 2019 on tarkoitus asettaa pelastuslain kokonaisuudistusta koskeva hanke.

Näiden käsiteltävänä olevien hallituksen esitysten keskeinen sisältö muodostuu täydentävän hallituksen esityksen antamisen jälkeen öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaa, pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutusta sekä sitten vielä väestönsuojan rakentamista koskevista pelastuslain muutosehdotuksista.

Nykyisellään ympäristöministeriölle kuuluvat öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan ylin johto, valvonta ja ohjaus. Ne ehdotetaan nyt tässä siirrettäväksi sisäministeriölle. Näitten vahinkojen torjunta kuuluu ehdotuksen mukaan jatkossa pelastuslain mukaiseen pelastustoimeen. Sisäministeriö huolehtii myös öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2018 vp

nan valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä. Alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta-, koulutus- ja muut tämmöiset kehittämistehtävät siirtyvät Suomen ympäristökeskuksesta Rajavartiolaitokselle, joka johtaa ehdotuksessa tarkoitettujen vahinkojen torjuntaoperaatioita merellä. Pelastustoimintaa pelastustoimen alueella, kuten saaristossa ja ranta-alueella, johtaa puolestaan aina sen kyseisen alueen pelastusviranomainen. Valiokunta toteaa, että Rajavartiolaitoksella on pitkäaikainen ja myös kansainvälinenkin kokemus merellisissä toiminnoissa. Rajavartiolaitoksella on näin ollen oikein hyvät valmiudet tämän tehtävän suorittamiseen.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että eri viranomaisten välinen tehtävänjako ja johtovastuu ovat jatkossakin mahdollisimman selkeitä. Pelastustoimen omien johtamisjärjestelmien kokonaisvaltainen hyödyntäminen jää nykyisin osittain vajaaksi, koska öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntajärjestelyt poikkeavat muusta pelastustoimesta. Muutoksen perusteena onkin siten Rajavartiolaitoksen ja pelastuslaitoksen pelastustoimintaa varten kehitettyjen johtamisjärjestelmien ja -keskusten hyödyntämisen tehostaminen ympäristövahinkojen torjunnassa. Toiminnalliset operointitehtävät eivät myöskään enää sovi kovinkaan luontevasti Suomen ympäristökeskukselle, joka on kehitetty pääasiassa tutkimuslaitokseksi.

Pelastuslaitokset kattavat öljyvahinkojen torjuntaan varautumista varten tarvittavista kalustushankinnoista ja koulutuksesta noin 80 prosenttia Öljysuojarahastosta maksettavilla korvauksilla. Valiokunta korostaa Öljysuojarahaston suurta merkitystä käytännön työssä öljyvahinkoihin varautumisessa ja niiden torjumisessa. Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että nämä ehdotetut muutokset eivät vaikuta eri toimijoitten torjuntakalustohankintoihin eivätkä näin ollen myöskään Öljysuojarahaston kustantamiin hankintoihin.

Valiokunta tähdentää toimivan viranomaisyhteistyön merkitystä myös öljyvahinkojen torjuntavalmiuden hankkimisessa ja muussa varautumisessa. Edelleen valiokunta korostaa, että käytettävissä olevilla voimavaroilla tulee saavuttaa paras mahdollinen torjuntavalmius.

Sitten, arvoisa puhemies, vielä näistä väestönsuojista muutama sana, mitä tähän liittyy. Valiokunta on tässä mietinnössään pitänyt perusteltuna, että väestönsuojien rakentamista edelleen jatketaan väestön suojaamisen tarpeiden turvaamiseksi. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että nämä ehdotetut väestönsuojarakentamista koskevat muutokset turvaavat nykyisen väestönsuojakannan ylläpidon.

Ehdotettujen muutosten tavoitteena on sujuvoittaa väestönsuojien rakentamiseen liittyvää poikkeuslupakäsittelyä ja alentaa väestönsuojarakentamisesta johtuvia kustannuksia. Väestönsuojarakentamiseen kohdistuvien harkinnanvaraisten vapautusten ja helpotusten myöntäminen ehdotetaan siirrettäväksi pois aluehallintovirastolta ja sisäministeriöltä rakennusluvan myöntävälle viranomaiselle. Tämän on tarkoitus keventää menettelyyn liittyvää hallinnollista taakkaa. Valiokunta kuitenkin korostaa, että rakennusluvan myöntävän viranomaisen on jatkossakin kuultava pelastusviranomaisia tällaista päätöstä tehdessään. Viranomaisen on aina arvioitava väestönsuojarakentamista koskevia helpotuksia myös väestön suojaamisen näkökulmasta.

Tästä sitten päästäänkin oikeastaan tähän viimeiseen seikkaan, jonka tässä mainitsen, eli seurantaan. On tärkeää, että sitä tapahtuu, ja valiokunta pitää tärkeänä, että muutoksen vaikutuksia erityisesti vastuiden selkeään järjestymiseen ja ympäristönäkökulmien huomioon ottamiseen öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnassa seurataan. — Kiitoksia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2018 vp

19.48 **Sirpa Paatero sd:** Arvoisa rouva puhemies! Pelastuslaki 18/2018, 138/2018 ja siten tässä välissä vielä pari kertaa muuten. Elikkä valiokunnan puheenjohtaja kävi varsin hyvin näitä asioita läpi, mutta ehkä mainitsen näistä myöskin joitakin semmoisia, mihin kiinnitettiin erityisesti huomiota.

Ensimmäinen oli se, että tarvitaan kokonaisuudistus. Valiokunnassa ei toivoisi olevan tilannetta, että asiantuntijat eivät tiedä, mikä on lakiuudistuksen pohja — onko se nykyinen, voimassa oleva laki vai se laki, joka on täällä eduskunnassa jo käsiteltävänä, johonka pitäisi viitata. Tällaisista ei missään tapauksessa saisi olla.

Tässä uudistuksessa, joka nyt siis tehdään väliaikaisena, poistetaan yhteys maakuntahallintoon siitä syystä, että lakiesitys 18/2018 on se esitys, missä se yhteys sinne maakuntahallintoon on, ja nytten, jotta tämä esitys voi edetä, tästä pitää poistaa maakuntahallinnon, mistä en tietenkään ole mitenkään pahoillani. Tässä tapauksessa siis vastuu ja yhteys kuntiin pysyy yhä edelleen.

Ehkä merkille pantavaa on myöskin tämän lain käsittelyssä — niin kuin monen muunkin lain käsittelyssä — että jos katsotte mietintöä, niin siellä on 40 sivua muutettuja pykäläiä. Pykälien määrä on siis paljon enemmän, mutta 40 sivua muutettuja pykäläiä, elikkä on ollut jonkun verran työtä täällä eduskunnan päässä, jotta on saatu tästä tolkullinen lakipaketti.

Väestönsuojakysymyksiin pureuduttiin sisäisen turvallisuuden selonteossa todeten, että niille on myöskin tulevaisuudessa tarvetta — monenlaisia uhkia, joihinkä pitää varautua — ja sen takia se määrä, se, että suurelle osalle suomalaisia ne on löydyttävä ja kohtuullisen matkan päästä, on yhä edelleen perusta. Yhä edelleen siis 600 rakennukseen rakennetaan joka vuosi väestönsuoja. Tässä muutosta tuli oikeasti vain siihen, että nämä nyt erillisellä luvalla avista haetut vapautukset kevyisiin rakenteisiin, muun muassa urheiluhalleihin tai ratsastusmaneeseihin, eivät olisi enää avin päässä vaan pystyttäisiin kunnan päässä myöntämään nämä vapautukset väestönsuojista ja niiden rakentamisesta näihin halleihin, muun muassa. Yhä edelleen on siis mahdollista rakentaa muun muassa yhteisiä väestönsuojia, ja yhä edelleen se ajatus, että väestönsuojat ovat normaaliaikana muussa käytössä, on erittäin perusteltu.

Yksi iso kysymys olivat tässä käsittelyn aikana nämä kelpoisuusvaatimukset, ja saimme onneksi tarkennettua ne valiokunnassa niin, että nämä kelpoisuusvaatimukset, jotka vieläkin vaativat siis tarkennuksia, liittyvät henkilöstön virkaan tulemiseen ja virkavastuisiin, eivät siihen — kuten täällä joissakin kommentteissa meille palautteenakin tuli — voivatko esimerkiksi pelastustoimintaan varsinaisesti osallistua ihmiset, joilla ei ole Pelastusopiston hyväksymää pelastusalan koulutusta, vaikkapa ensihoitajat, jotka ovat pelastuspaikalla mukana, tai jopa vapaaehtoiset ihmiset, jotka ovat siellä mukana. Kaikilla on mahdollisuus osallistua, kunhan johto pelastustoimissa on ammattilaisten ja tämän varsinaisen koulutuksen saaneen käsissä.

Öljyntorjunnan siirto, joka tarkoittaa siis ehkä neljän henkilötötyvuoden siirtoa pois ympäristöministeriöstä Rajavartioston puolelle, on ihan perusteltu. Tiedetään, että jo tälläkin hetkellä siis Rajavartiosto erityisesti merellisillä alueilla ja myöskin Puolustusvoimat ovat kaksi suurta tekijää, joittenka aluksiin on tälläkin hetkellä luotettu tuolla merellisillä alueilla öljyntorjunnassa, ja siitä syystä on myöskin mietintöön kirjoitettu, että nämä korvaukset niin Puolustusvoimille kuin Rajavartiostollekin siitä asiasta heidän alustensakin hankinnassa pitää huomioida.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2018 vp

Iso asia, joka liittyy myöskin tuohon seuraavaan asiakohtaan, liittyy Öljysuojarahastoon ja palontorjuntarahastoon. Molemmissa olemme kirjoittaneet mietintöön, että näitä ei saa siirtää budjetin katteeksi, vaan ne ovat yhä edelleen nämä kaksi rahastoa, jotka siis kateetaan pääasiassa näihin asioihin tehdyillä maksuilla, joiden tulee olla tulipalojen ehkäisyyn ja pelastustoiminnan edistämiseen elikkä niihin hankkeisiin, kun rakennetaan jotakin, hankitaan jotakin, jotta nämä tavoitteet toteutuvat.

Seuranta on hyvin tärkeää ja tarpeellista, sillä tässä kohtaa on muutaman vuoden tai ehkä jonkun lyhyemmänkin ajan päästä katsottava vastuiden selkeys ja se, miten nämä ympäristönäkökohdat on huolehdittu näitten öljy- ja kemikaalivahinkojen ja niiden torjunnan osalta. Erityisesti huolta on herättänyt merellisten ympäristövahinkojen osuus, ja siihen tämä toivottavasti nyt sitten vastaa tulevaisuudessa nykyistä paremmin tällä siirrolla. — Kiitoksia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksiin HE 18/2018 vp ja HE 138/2018 vp sisältyvien 1.—3., 8., 9. ja 11. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valio-kunnan ehdotukseen hallituksen esityksiin HE 18/2018 vp ja HE 138/2018 vp sisältyvien 4.—7. ja 10. lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.